

Разом із вищевикладеним констатуємо, що стан правового та методичного забезпечення діяльності підрозділів «КОРД» потребує певного удосконалення в частині унормування порядку відбору і переміщення поліцейських та затвердження його окремою інструкцією. Актуальним також є питання удосконалення науково-методичного забезпечення підготовки поліцейських «КОРД» шляхом розроблення відповідних методичних матеріалів та налагодження взаємодії із закладами вищої освіти МВС у частині проведення спільної роботи над їх змістом, апробацією та застосуванням, у т. ч. у процесі підготовки фахівців для інших підрозділів Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 01.04.2019).

2. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення «Корпус оперативного-раптової дії» : наказ МВС України від 26.11.2018 № 958 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1436-18> (дата звернення: 01.04.2019).

Одержано 04.04.2019

УДК 343.98

РУСЛАН МИКОЛАЙОВИЧ ДУДАРЕЦЬ,

*заступник начальника Головного слідчого управління
Національної поліції України*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СЛІДЧОЇ І КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах розвитку України як незалежної, демократичної держави ефективна протидія злочинності набуває особливого значення, з огляду на що органи поліції, в тому числі слідчі підрозділи, відіграють велике значення у забезпеченні правопорядку в країні. Така діяльність правоохоронних органів має базуватися на неухильному дотриманні законності та дисципліни, викоріненні фактів корупції, впровадженні нових методів і способів виявлення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень та ін. А бездоганне виконання слідчими органів Національної поліції своїх службових обов'язків, подальше підвищення ефективності та якості досудового розслідування мають стати нормою, що надасть змогу успішно виконувати покладені на них завдання.

Розвиток відомчої нормотворчості та активне реформування правоохоронної системи зумовлюють нагальність оптимізації структури та функціональної специфіки діяльності органів досудового розслідування Національної поліції щодо захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, протидії злочинності з урахуванням європейських правових стандартів, зарубіжного досвіду та практики Європейського суду з прав людини. Одним із пріоритетних напрямів досягнення вказаних цілей є запровадження європейського досвіду здійснення досудового розслідування детективами.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 38 КПК України підрозділ детективів є невід'ємною складовою органів досудового розслідування, а слідчий – основним учасником кримінального провадження з боку обвинувачення, який зобов'язаний застосовувати всі передбачені законодавством заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування. З цією метою слідчого наділено раніше не притаманними йому повноваженнями, зокрема проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі шляхом залучення осіб до конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України); розшуку обвинуваченого, який ухилився від суду (ст. 335 КПК України) тощо. Тобто на слідчих покладено організацію процесу виявлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, визначення видів негласних слідчих (розшукових) дій, які необхідно виконати, та прийняття рішення про їх проведення особисто або за допомогою працівників оперативних підрозділів. При цьому працівники оперативних підрозділів (крім

підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) повністю позбавлені самостійності в кримінальному провадженні, адже не мають права здійснювати процесуальні дії за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора (ч. 2 ст. 41 КПК України). Їх функціональні обов'язки зведено лише до виконання доручень слідчого, прокурора під час досудового розслідування.

Суттєве зменшення обсягу роботи інших служб органів Національної поліції, які передають зібрані матеріали до слідчих підрозділів протягом доби, а в подальшому лише виконують доручення слідчих, стало однією з причин значного збільшення навантаження на слідчі підрозділи. При цьому наявна штатна чисельність слідчих органів Національної поліції не забезпечує в повній мірі здійснення якісного досудового розслідування кримінальних правопорушень. Незважаючи на збільшення у 2013 році штатної чисельності слідчих на 1,2 тис. одиниць (+16,7 %), навантаження на одного слідчого збільшилось вчетверо (350 проваджень проти 60 у 2011 році). Натомість структури поліції європейських країн, наприклад Польщі, Чехії, Німеччини, Фінляндії, Франції тощо, не мають розмежування між слідчими та оперативними підрозділами, як це має місце в Україні. Навпаки, вони уніфікують поліцейські функції в частині кримінальних розслідувань, маючи так званих «офіцерів поліції», які уповноважені проводити повний спектр процесуальних дій, спрямованих на успішне та ефективне розслідування кримінальних правопорушень. Поєднання повноважень слідчих та оперативників дозволяє максимально спростити їх взаємодію та сприяє однаковій зацікавленості в результативності діяльності й ефективності розслідування кримінальних правопорушень.

Відтак, на наше переконання, такий підрозділ матиме можливість використовувати весь інструментарій повноважень КПК України щодо швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень. Саме тому запровадження інституту детективів Національної поліції надасть змогу: спростити командне підпорядкування слідчих та оперативних підрозділів і оптимізувати їх ресурси; зменшити зайві затрати часу на налагодження взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами, оскільки детектив самостійно здійснюватиме слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, не витрачаючи час на надання доручень та очікування їх виконання; підвищити ініціативу слідчого (детектива) під час досудового розслідування та його відповідальність за кінцевий результат роботи; збільшити чисельність особового складу органу досудового розслідування, відповідно, зменшити навантаження та покращити якість слідства.

Запровадження підрозділу детективів у Національній поліції не є нововведенням у системі органів досудового розслідування, оскільки підрозділ детективів уже функціонує в Національному антикорупційному бюро України.

На даний час, за прикладом європейських держав, у слідчих підрозділах проводиться експеримент щодо прямого залучення працівників оперативних підрозділів до розслідування злочинів шляхом призначення їх слідчими. Цей експеримент проводиться на всіх рівнях – від низової ланки та слідчих управлінь у регіонах до центрального апарату. У зв'язку з цим Національною поліцією створено новий підрозділ – єдиний орган досудового розслідування Національної поліції шляхом об'єднання низки підрозділів кримінальної поліції та органів досудового слідства (на базі наявних слідчих підрозділів, які передбачені КПК України) з метою покращення ефективності розслідування кримінальних правопорушень шляхом імплементації відповідних європейських стандартів, найкращих практик та існуючих поліцейських моделей.

З метою продовження реформування в липні 2017 року у структурі Головного слідчого управління Національної поліції створено управління з розслідування особливо тяжких злочинів, до складу якого входять відділи розслідування злочинів, виявлених департаментами карного розшуку, захисту економіки, внутрішньої безпеки, боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, кіберполіції та протидії наркозлочинності. На посади слідчих (детективів) у цьому управлінні призначено 40 відсотків оперативників.

На сьогодні вже досягнуто певних позитивних результатів. Завдяки створенню слідчих груп із числа слідчих та оперативних працівників значно покращилася взаємодія під час реагування на вчинення злочинів та їх розкриття по гарячих слідах. Крім того, значно зменшено обсяг паперового документообігу, пов'язаного з наданням та виконанням доручень слідчих, а також проведенням слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. А слідчі з числа колишніх оперативників уже самостійно вносять клопотання про отримання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та отримують ухвали на їх проведення.

Проаналізувавши позитивні здобутки та проблемні питання, в структурі слідчих управлінь головних управлінь Національної поліції створено відділи з розслідування особливо тяжких злочинів із залученням слідчих (40 %) та працівників оперативних підрозділів (60 %). Слідчі цих відділів працюють за такими спеціалізаціями: по лінії господарської та службової діяльності, загальнокримінальної спрямованості, а також за фактами незаконного обігу наркотиків та кіберзлочинів.

Наступним важливим кроком з реалізації європейської моделі діяльності органів досудового розслідування є вдосконалення діяльності підрозділів криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування Національної поліції України. Цей напрям, у першу чергу, спрямований на забезпечення проведення огляду місця події, який є дуже важливою невідкладною слідчою (розшуковою) дією, оскільки від завчасного та якісного його проведення фактично залежить результат досудового розслідування в кримінальному провадженні. Тому з метою якісного та швидкого використання інформації, отриманої під час огляду місця події, фахівцями Головного слідчого управління Національної поліції розробляється проект Інструкції про порядок формування обліку, пошуку та перевірки слідової інформації, вилученої під час проведення оглядів місць подій за фактами вчинених кримінальних правопорушень та інших слідчих (розшукових) дій.

На сьогодні ведеться розробка технічного завдання щодо створення підсистеми «СЛІД» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції», що в подальшому дозволить більш ефективно розкривати злочини по гарячих слідах. Такі системи вже давно функціонують у підрозділах поліції європейських країн та, за свідченням європейських колег, є невід'ємним компонентом роботи поліцейського щодо розслідування кримінальних правопорушень.

Ще одним із суттєвих напрацювань, як свідчать результати аналізу діяльності поліцейських європейських країн, є подолання зайвої бюрократизації процесуальної діяльності поліції за допомогою інформаційних технологій. Зокрема, працівники Головного слідчого управління Національної поліції беруть участь у міжвідомчій робочій групі із запровадження автоматизації процедури обміну процесуальними документами в межах електронного кримінального провадження між слідчими підрозділами, прокуратурою та операторами і провайдерами телекомунікації, яка функціонує при Міністерстві внутрішніх справ. Належне функціонування цієї системи надасть можливість швидкого обміну процесуальними документами між учасниками досудового розслідування щодо отримання інформації від операторів мобільного зв'язку.

Також паралельно здійснюється робота спільно із Судовою адміністрацією України щодо надання можливості слідчим доступу до автоматизованої системи документообігу суду (стаття 35 КПК України). Запровадження цієї ініціативи надасть можливість направляти клопотання до слідчих суддів в електронному форматі, що значно зменшить кількість витраченого часу слідчих у чергах під кабінетами слідчих суддів.

Одержано 05.04.2019

УДК 342.9

ГЕНАДІЙ ЮРІЙОВИЧ РОХМАНІЙКО,

начальник відділу з питань забезпечення житлом

управління інвестицій та нерухомого майна

Департаменту управління майном Національної поліції України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА УМОВАХ ПІЛЬГОВОГО ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

З метою належного забезпечення житловими умовами поліцейських 14 листопада 2018 р. Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 1201 «Про затвердження Порядку забезпечення Державною іпотечною установою поліцейських та осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту житлом на умовах фінансового лізингу» (далі – Порядок).

У зв'язку з цим за рішенням керівництва МВС та Національної поліції у Департаменті управління майном, Головних управліннях Національної поліції в Автономній Республіці Крим та